V. évfolyam. Arad, 1890. Október 21. Kedd. **282-ik szám.**

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Az „Aradi Nyomdatársaság“, az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában van, hová hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendők.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Előfizetési árak:

Helyben *házhoz hordva:*		Vidéken *postai szétküldéssel:*	
Egész évre	12 frt	Egész évre	14 fr
Fél évre	6 „	Fél évre	7. „
Negyed évre	3 „	Negyed évre	3.50
Egy hóra	1 „	Egy hóra	1.20

Egyes szám ára helyben 5 kr., vidéken 6 kr.

Hirdetések díja:

Nyolcz hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél	6 kr
Minden következőnél	4 „
Bélyegdíj külön	30 „
Nyilttér sora	15 „

Meghivás.

Az aradvárosi szabadelvü párt nagy választmányának tagjai folyó október hó 21-én, kedden, délután 5 órakor Aradon a Krispin-féle teremben tartandó választmányi ülésre tisztelettel meghivatnak.

A napirend tárgya: Folyó október hó 27-én választói körében érkezendő országgyülési képviselőnk Falk Miksa dr fogadtatása iránt, a szükséges intézkedések megtétele s e czélból egy végrehajtó bizottság megválasztása.

Az aradi szabadelvü párt elnöksége.

***

Szükségtelen szabadelvü választó polgárainkat arra serkenteni, hogy a fentebbi meghivásnak,amennyire csak körülményeik engedik, eleget tegyenek. Országos képviselőnk, bármikor érkezzék hozánk, pártja részéről a legszivélyesebb fogadtatásra talált eddig és fog találni ezután is. A mostani lejövetel azonban tulmagaslik nem csak a magánlátogatás, de a rendes beszámoló keretén is és óhajtott alkalmul fog szolgálni annak ünnepélyes dokumentálására, hogy országos képviselőnk iránt városunk szabadelvü választópolgárai részéről a tiszteletnek és ragaszkodásnak kapcsai éppen olyan bensők és szorosak most is, mint bármikor azelőtt. Ez adja meg a Falk Miksa dr. képviselőnk ez alkalommal tartandó beszámolójának kiváló jelentőségét és csupán ennek hangsulyozásával kivántuk a lapunk élén közlött meghivást szabadelvü polgártársaink figyelmébe ajánlani. Ezzel kapcsolatban még azt is szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a meghivásban emlitett nagyválasztmány tagjain kivül a kedd délutáni értekezleten minden szabadelvü párti polgártársunk szivesen láttatik, annyival is inkább, mert a nagyválasztmány névsora évekkel ezelőtt állittatott össze s ma már nem felel meg a tényleges viszonyoknak.

A nagy-laki kerület.

Arad, október 20.

Szél Ákos, a nagylaki kerület országgyülési képviselőjének tegnapi beszámolója alkalmából, konstatáltuk azt a rendkivül meleg ragaszkodást és szeretetet, melylyel a kerület, érdemes képviselője iránt viseltetik, és nem haboztunk kijelenteni a tapasztaltak után, hogy a szabadelvü párt pozicziója megdönthetlen e vegyes ajku választókerületben.

Mindez igen természetes. Köztudomásu dolog ugyanis, hogy a háromféle nemzetiségtől lakott kerület lakossaga a lehető legjobb módu, értelmes földészeket foglalja magában — tulnyomólag, kik nehéz, becsületes munkában élve, tőlük idegenül marad minden olyan kisérlet, mely munkától von el és csupán szószaporitáshoz visz. Nagy-Lak és vidékének népe a lehető legszebb értelemben vett konzervativ hajlammal bir, és ha rend és becsületes közigazgatás mellett, az ő kis világán tul rendezett pénzügyeket tud az országban, mintegy önkénytelenül csatlakozik ahhoz a párthoz, melynek uralkodó többsége, ebbe a szerencsés helyzetbe hozta az országot.

Az a tünékeny, röpke idő, — melyben egy vigyázatlan percz eredményeként, az ellenzék pünkösdi királysága állott be Nagy-Lakon, — nagy szerencsére teljesen elmult, és elmult főleg anélkül, hogy veszélyes nyomokat hagyott volna maga után. Szándékosan irtunk veszélyes lehetőségről, és azok előtt, kik a kerület nemzetiségi viszonyait ismerik, teljesen igazolva van e kifejezésünk. Mert vegyük csak komolyan fontolóra azt a helyzetet, hogy a nagylaki kerület tulnyomó többsége román és tót ajku elemekből áll és ugyanakkor gondoljunk arra a lehetőségre is, ha e nemzetiségekre állandóan a függetlenségi izgatás befolyása érvényesittetnék, ha sürü időközökben porig rántatnék előttük mindaz, a mi szemeikben a magyar kormány és állam szupremacziáját és tekintélyét képezik, kérdjük: hova vezetne ez?

Mi vinné a nemzetiségek vérébe a tudatot, a változhatlan érzést, hogy önállóságuk s nemzetiségük egyedüli és legfőbb őre, oltalmazója a magyar állam, melynek paizsa és ereje alatt élvezik a legkiváltságosabb szabadságot, jólétet és békét. Hová veszne el ez a tudat, ez a felette szükséges érzés és minek adna helyet a kedélyekben, ha az ismert iskola nagyhangja változatlanul azt dörögné fülükbe, hogy minden ami most van az rossz, annak az erejében ne higyjenek, mert tulajdonképpen nincs is magyar állam és azt csak mi fogjuk megalkotni . . . és a többi feledésre méltó szólamok rikitó hangjai mit eredményeznének? Hova lenne az asszimilacció vonzereje, mely most társaséletben, iskolákban és templomokban olyan hatalmasan müködik, az egymásra utaltság érzetenek varázsában?

De ezek mind a multak emlékei csupán, és ma hálával gondolhat minden józan ember azokra, kik e vidéken a mai egészséges állapotokat megteremtették és alkalmat adtak — tapintatos befolyásuk által — e kiválóan munkás népnek arra, hogy háborithatlanul mivelje földjét, nevelje magyarrá gyermekeit és adjon példát a nemzetiségeknek egymással való érintkezésére nézve, szerte a hazában.

Ez a nagylaki kerület képe ma. Ezzé tette a szabadelvü párt hazafias, testvériségre hivó befolyása, és a kerület érdemes képviselőjének szimpatikus egyénisége és választói iránt tanusitott önfeláldozása. (tt.)

Igazságügyi reformok. Három fontos reformjavaslatot fog az igazságügyminiszter még ezen ülésszakban a képviselőház elé terjeszteni. Az egyik a birói és ügyészi szervezet több irányu módositását czélozza. E javaslat a folyó hó végén kerül másodizben szaktanácskozmány elé s közvetlenül azután a ház asztalára. A sommás eljárás reformjának már közzétett tervezete is legközelebb ujra revizió és végleges megállapitás alá fog vétetni. Az igazságügyminiszter e reform életbeléptetését kombináczióba veendőnek tartja a királyi táblák megosztásával. A harmadik. A birói fegyelmi törvénynek már előkészitett reformja szintén azon előterjesztések közé tartozik, melyeket a miniszter még a jelen ülésszak folyamában törvényerőre óhajt emeltetni. — Az igazságügyminiszter még előterjesztést fog a képviselőháznak tenni egy uj fegyház tárgyában s arra nézve, hogy a fogházak reformja tekintetében milyen eljárást tart követendőnek. A fegyházak számának szaporitását minden körülmények közt elkerülhetlenné teszi már az a tény is, hogy a fegyházra itéltek egy részét jelenleg fogházakban kénytelenek tartani. A fogházak átalakitására s ujaknak létesitésére a törvény által teremtett alapot elégtelennek tartja a miniszter s e czélra már a jövő évben bizonyos összeget szándékozik kérni a törvényhozástól. Nézete szerint továbbá semmi ok sem forog fenn arra, hogy a közigazgatási elzárási büntetésre külön fogházak tartassanak fenn s nemcsak a kellő felügyelet szempontjából, de pénzügyi tekintetben is czélszerübb az elzárási büntetések kiállására ugyanazon helyiségeket használni fel. Ebben az irányban már meg is inditotta a miniszter a tárgyalásokat a belügyminiszteriummal.

A szerb egyházi kérdés megoldása. Karlóczáról távirják: Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter korrekt és világos nyilatkozatait, a melyeket a pénzügyi bizottságnak szerdán tartott ülésében az egyházi kérdés megoldására és arra vonatkozólag tett, hogy a kormány a temesvári püspöki szék betöltésének kérdésében pártatlan álláspontot foglal el, ugy itt, mint a loyalis szerb körökben nagy megelégedéssel fogadták. Mivel a kormány a szükséges rendelkezéseket már megtette, a szerb metropolitai ügyek végleges rendezésének előmunkálatait gyorsan megkezdhetik. — Brankovics György, karlóczai érsek, szerb metropolita a jövő hét elején Temesvárra utazik, hogy a vezetése alatt álló temesvári egyházközség folyó ügyeit elintézze. A patriárka e hó 25-ére a kongresszusi bizottságot Karlóczára ülésre hivta össze, hogy megkezdje a magyarországi szerb metropolia szervezésére vonatkozó javaslatok tárgyalását, és hogy esetleg az iránt, a Karlóczán ugyanazon időben ülésező püspöki zsinattal értekezés utján, megegyezésre jusson. Ha e javaslatokat végleg megállapitják, összeül a szerb egyházi kongresszus által kiküldött tizenötös bizottság, hogy „revizió“ alá vegye az esetleg egybehivandó szerb egyházi kongresszus elé terjesztendő javaslatokat.

Inkorrekt törvényjavaslat. A király megtagadta a szentesitést a horvát hivatalnokok fegyelmi felelősségéről szóló és a horvát tartománygyülés tavaszi ülésszakában elfogadott törvényjavaslattól, mert az abban foglalt eskümintában a király czime nem korrekt. Ennek következtében ismét a legközelebb összeülő tartománygyülés elé terjesztik a törvényjavaslatot. A tartománygyülés tárgyalni fogja továbbá a tagositásról, a vadászatról, a halászatról és a vizi jogról szóló törvényjavaslatokat.

Püspökfalatok.

(Makóról)

Annyi bizonyos, hogy Makó soha nem volt messzibb Jeruzsálemtől, mint szombaton, de Jeruzsálem sem jött soha közelebb Makóhoz, mint mikor a csanádi püspök bevonult szent Gellért utódjainak régi, kis rezidenciájába . . .

E rejtélyesnek látszó sorok értelme oda vág, hogy a Dessewffy püspök tiszteletére rendezett kivilágitás alkalmával legjobban kitettek magukért — a makói zsidók.

A főtér fényárban uszott, és ha a legfényesebb portalékát, s transzparenteket nézte a flegmatikus és katholikus makói czivis, csak azt vette észre, hogy azokban mind zsidók tettek ki magukért.

Holtzer, Krausz, Singer, Kohn, Iricz, Böhm, Hoffmann, Morgenstern és Eisenstädter urak olyan pazar kivilágitást rendeztek a katholikus püspök tiszteletére, hogy az ember azt hitte volna, hogy boltjaikban valami keresztény fogyasztási egyletek fiókjai vannak berendezve. Maga a rabbinus lakásának nyolcz ablaka tündér fényben uszott, s a becsületes és derék Adler Jakab a sarki gesztenyés, és neje Kohn Száli (ki kaszinói urak állitása szerint nagyon szereti az urát), a gesztenyés-serpenyő tetején három, veres-fehér-zöld szinü mécsest égettek, mig Klein Gábor ur szintén nemzeti szinü papiroson „ő méltóságos“ püspököt éltetett az auszlágban.

De valamennyit lefőzte az Eisenstädter és társai czég, hol a kirakatban e homéri derüre fakasztó kivilágitott felirat incselkedett a nevető idegekkel:

„*Éljen*
*Dessewffy Sándor püspök*ünk.“

Persze, hogy a püspök nem tiltakozhatott.

***

A fogadtatásról amint bekocsiztunk Boros Samuval a városba, egyszerre minden szó nélkül felpattan egy magyar ruhába öltözött, eredeti alak a kocsira.

— Hát ez mit akar?

— Ne bántsd, hadd üljön csak itt. Nagy ember.

— ? ? ?

— Jókai regényeinek a legrettegettebb kritikusa.

— De hát kicsoda?

— Egy makói csizmadia. Éppen a napokban olvasta el Jókainak „A jövő század regényé“-t, és az utolsó lapnál igy kiáltott fel:

— Én nem tudom, hogy mit akar ez a Jókai ur? Hiszen ez a regény nincs is befejezve!

És nyomban ledult, és tizennégy árkussal kitoldta a regényt s a testes iratcsomót összeragasztotta jóféle csizmadiacsirizzel, megbizván Borost, hogy vigye el személyesen Jókaihoz.

Jókai megilletődve vette át a mérges sorokat, megigérvén, hogy átolvassa.

Igy most már valószinü, hogy a világ megtudja, hogy egy makói csizmadia szokta tulajdonképen kijavitani a Jókai regényeit.

***

Még egy másik regénykedvelőt is utunkba hozott az ünnepies aktus. A püspök lakásához vezető uton, egy derék kefekötő mester kivilágitott kirakata vonta magára a figyelmet. Egy nagy papiroson püspöki jel-

AZ „ARADI KÖZLÖNY“ TÁRCZÁJA.

— Október 19. —

A „magyar“ név eredete.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tárczája. —

Nem egy avatott tudós és egy avatatlan laikus igyekezett már a „magyar“ név eredetét kimagyarázni. Az eszmét most ismét fölveti két tudós nyelvészünk a Néprajzi társaság folyóiratában, az „Ethnographiá“-ban.

Érdekes az a polémia, melyet a föntemlitett folyóiratban Nagy Géza és Munkácsi Bernát folytatnak a tárgy fölött.

Általában kétféle nézet uralkodik a tudós világban a magyar név eredetéről. Az egyik a finn-ugor nyelvrokonság alapján igyekszik a magyar név eredetét kimagyarázni: a másik a török-tatár nyelvrokonság alapján. Két tudós tábor áll tehát egymással szemben, számos tudományos fegyver áll mindkettőnek rendelkezésére. Az első és nagyobb tábor vezérférfiai Hunfalvy Pál és Budenz József; a második kisebb tábort Vámbéry Ármin vezérli a nyelvészettudomány sík mezején harczba. A küzdelem erős és heves, a győzelem még bizonytalan.

Sokáig tartotta magát az a mythikus nézet egyik krónikásunk állitása szerint, hogy a magyar nép Noé egyik unokájától — Nimródtól — származik, akinek Hunyor fiától a hun nép, Magor fiától pedig a magyar nép származott volna, de ezzel a mythikus históriával sem a nyelvész, sem a történész be nem éri ma már, hanem a szógyökök összehasonlitása és a szóképzések szabályai fonalán keresi ugy magának a magyar népnek rokonságát a nemzetek s népek számos családjai között, mint nevének eredetét.

A müveltség kezdetleges fokán álló népeknél általánosan el van terjedve, hogy magukat egyszerüen „embernek“, „népnek“ nevezik. Igy például az eszkimók magukat nemzeti nyelvükön „innuit“-nak, a hottentottok „rhoin“-nak, a czigányok „rum“-nak nevezik, mely szók annyit jelentenek, mint: „emberek“, vagy „nép“. A németek „deutsch“ neve az ös góth szóból: „thiudise“ származott, mely szintén annyit tesz, mint „nép“.

A magyar nép sem volt tehát kivétel s igy nevének eredete szintén oly szóból származott, mely embereket, népet jelent s erre nézve az ural-altáji népcsaládban, melyhez a legtöbb valószinüség szerint a magyarság is tartozik, szintén vannak példák ezen ősi elnevezési mód bizonyitására. Például a hun és kun név etymologiáját a vogul rum és a mongol rhün szó magyarázza meg, melyek szintén embert, férfit jelentenek; a jász szó értelmét pedig a szintén rokon zürjén nép jasz szavára lehet visszavezetni.

De midőn az ugor nép további fejlődése és szaporodása közben egyes törzsekre oszlott, csak lakóhelyük természeti viszonyai szerint különböztették meg magukat. Igy például egyes törzsek azon folyó nevével jelezték különböző ségüket, melynek partjain laktak. A zürjének „romi-jasz“-nak nevezik magukat nemzeti nyelvükön, ami annyit tesz, mint a Kána (folyó) embere; a vogul „mány-csi“ nevet, azaz a Mány folyó emberének nevét vette fel s csak oroszoktól nyerték a vogul nevet.

Ha a magyar név eredetének kimagyarázására visszamegyünk abba a korba, midőn még őseink az ugorság környezetében éltek, akkor lehetetlen másképp magyarázni ki a magyar név eredetét, mint az ugor népnevek analógiája szerint; azaz a magyar név is összetett szó, mely áll: ma és gyar-ból. A ma szó minden rokon nyelvekben megvan, hahár jelentéktelen változatokban is, mint a finn maa; a vogul mu, mo, vagy mog; az osztyák meg stb., de mindenütt földet, mezőt jelent; a gyar szó pedig a ger vagy gyer szókból hasonult át a hangtan szabályai szerint, mely ismét a vogul „ker“-nek (= ember, férfi) felel meg. És ezt látszik bizonyitani azon körülmény is, hogy a magyar nép általános neve a középkorban: moger, mager, mageri, magyari volt, sőt még az arab irók is „madsgar“-nak nevezik; ugyszintén emellett bizonyitanak a „dentumoger“ és a „hetu-moger“ elnevezések is krónikáinkban, sőt a gyer szó mai napig is él nyelvünkben a kicsinyitett gyer-ek vagy gyer-mek szóban. Igy magyarázza Hunfalvy Pál a magyar név eredetét (Magy. orsz. Ethn. 404. l.).

Egészen más fogalmi körbe vezet Vámbéry magyarázata. (Magyarok eredete 194. l.) Ő a török-tatár „majar“ szóból származtatja nemzeti nevünket, mely fejedelmet, főnségest, hatalmast, gazdagot, magasat jelent s etymologiája elég valószinünek látszik, miután a honfoglaló hét törzs között az egyiket csakugyan „magyar“-nak, vagy szabatosabban „magyeri“-nek nevezték s mai nevünk csak a honfoglalás után lett általánossá. Vámbéry magyarázatát bizonyitani látszik még az a történelmi tény is, hogy a XVI. században még élt a középázsiai törököknél egy „madsar“ nevü törzs is, mely azonban a baskiriai magyarság eltatárosodott maradványa lehetett, kiket Julián szerzetes a XIII. században fedezett fel, de már akkor nagyon össze voltak vegyülve a tatárokkal.

Mindezek után, ha összevetjük a magyar név eredetének etymologizálásában eddig elért eredményeket, arra a meggyőződésre jutunk, hogy a számos bizonyitó körülmények miatt még mindig kétségben maradunk valódi eredetéről, mert noha a finn-ugor nyelvrokonság alapján küzdő Hunfalvy-Budenz iskola százszoros előnynyel bir Vámbéry és szükkörü iskolája fölött, de ép ugy százszorosan egyengeti a finn-ugor tábort saját egyéneinek különvéleménye s külön okoskodása.

Hunfalvi vezérszerepet vállal s elég nagyszámu bizonyitékokkal megerősiti a magyar névnek ural-altáji eredetét, mely tehát „föld népét“, vagy „föld emberét“ jelenti; a másik vezér, Budenz, pedig nem ismeri el helyesnek következtetését, sőt a gyermek szó bizonyitó erejét nemcsak kétségbe vonja, hanem meg is czáfolja. Igy követik a gigások harczát a pigmeusok is. Patrubányi Lukács, Budenz tanitványa ujabb okoskodás alapján kisüti, hogy a magyar név „ugor embert“ jelent, ezért neki megy Nagy Géza s tönkre is silányitaná, ha Munkácsi Bernát egy pár kodekszel főbe nem üti Nagyot.

„Inter multos litiqantes Vámbéry probabiliter gaudet.“

Utóbb még Vámbérynek lesz igaza s igy majd okadatolni tudjuk, hogy miért vagyunk — büszke magyarok.

Lejtényi Sándor.

Az elvesztett paradicsom.

(Franczia regény.)

Az „Aradi Közlöny“ számára eredetiből forditotta:

[68] **Grácziánna.**

— Mit mond ön? — kérdé az eltörésig megszoritva a Gillette gyönge kezeit.

— Az igazat mondtam . . . felelt a fiatal leány.

André nem akarja elhinni és ekkor Gillette elmondja neki mindazt, amit tud és a mi közte és atyja közt történt. Elmondja, hogy azért nem szólott előbb, mert anyjának nem akart annyi szenvedést okozni és hogy André csak ugy tudta megmenteni bünös atyját, ha meg volt győződve annak ártatlanságáról.

André azt gondolja, hogy valami rosszat álmodik. Némelykor csodálkozva néz a fiatal leányra.

És körülötte szivében minden romba dől, élete, hite boldogsága, reményei szeretete!

— Igy tehát — mondja, hosszu hallgatás után ön nem kétkedett egy cseppet sem? . . . Ön meg van győződve atyja büntettéről?

Gillette kétszer hajtja meg igenlően fejét. Nincs bátorsága felelni.

Akkor André felkel — Gillette odanyujtja kezét. A fiatal ember távozni készül, talán a soha viszontlátásra.

Mindennek vége köztük.

— André!

— Gilette!!

Egymásnak karjaiba esnek. Megölelik egymást. Mindketten azt hiszik, hogy megőrülnek fájdalmukban, kétségbeesésükben.

— Isten vele, — mondja végre André. — Isten vele Gillette. Ha nem re-

vények valának kivilágitva, s felettük félkörben a kefekötő legujabb ötlete ragyogott e szóban; „Hódolatunk.“

— Ez is regényekkel foglalkozik, — mondá cicerónem, — a mennyire kefekötő létére, regényolvasás mellett issza le magát olykor . . .

* * *

A nap hőse azonban Cseresnyés főkapitány volt. O rendezte a pompásan sikerült fogadtatást, ami Dessewffy püspököt is annyira meglepte, hogy igy szólt Palmer drhoz, a titkárához:

— Hiszen a makóiak tultesznek a temesváriakon.

* * *

Különben a kegyes püspök fiatal titkára, illetékes a püspöki itéletekben, mert egy alkalommal már püspökként is szerepelt.

Németh József püspököt kisérte egyik bérma utjára, egy nagy községbe. Mikor a diszben uszó község diadalkapuja elé ért az első kocsi, melyben Palmer dr. ült, a diszmagyaros főszolgabiró hirtelen pozba vágta magát, és a titkárhoz fordulva stentori hangon kezdé a mondókáját.

— Méltóságos Püspök Ur!

Kegyes Főpásztorunk! . . .

— Nagyon köszönöm, — vágott hirtelen közbe Palmer dr, — a püspök ur éppen itt jön a második kocsiban. . .

Spadassin.

Legujabb posta.

— **Utóhang Vilmos császár oroszországi látogatásához.** A Jenaische Zeitung állitólag feltétlenül megbizható és megtámadhatlan hitelességü forrásból közli a következőket: Vilmos császárnak revali (oroszországi) fogadtatása alkalmával szinte hihetetlen dolgok történtek. Az emelvényekre szóló jegyek birtokosainak becsületszavukra kellett magukat kötelezniök, hogy a német császár bevonulása alkalmával nem fognak hurrát kiáltani s igy történt, hogy a német császár fogadtatása nagyon hideg és csendes volt. Vilmos császár podgyászát négyszer rakták ki a waggonból, mert a vámhivatalnokok minden áron meg akarták vizsgálni és csak Vladimir nagyherczeg közbenjárására tettek le erről a szándékukról.

— **Oroszország készül.** A „Petersburgskija Wjedomosti“ szerint a hadügyminiszterium a birodalom délnyugoti részében terjedelmes birtokokat vásárolt oly czélból, hogy azok termányeit a hadsereg ellátására forditsa. A megszerzett birtokokon nagy malmokat, sütődéket és konzervgyárakat fognak létesiteni.

Táviratok.

— **A költségvetés.** —

(Távirati tudósitás.)

A képviselőház pénzügyi bizottsága Wahrmann Mór elnöklete alatt mai ülésében Országh Sándor előterjeszté, a közoktatási tárczánál levő uj épitkezések terveinek átvizsgálására kiküldött albizottság jelentését, melynek alapján a kérdéses épitkezések 1891. évi szükséglete — a tárcza költségvetésének átmeneti kiadásai közt — megszavaztatott.

Ezután tárgyalás alá vette a bizottság a pénzügyi tárcza költségvetését. Előadó Hegedüs Sándor.

A központi kiadásoknál Darányi Ignácz utal arra, hogy a kormány az elmult években mindig azt az álláspontot foglalta el, hogy a pénzügyi helyzet első javulása a tisztviselő-illetmények javitására fog felhasználtatni. A pénzügyminiszter expozéjában tett idevágó nyilatkozatát ugy fogja fel, hogy a kormány ezen álláspontját fenntartja s annak az 1892. évi budgetben kifejezést is fog már adni. Amit az állam megtett a hadseregnél, azt a polgári szolgálatnál is kell, hogy megtegye, annál is inkább, mert a fogyasztási adók emelése — ha mindjárt szükséges volt is — első sorban mégis a tisztviselői osztályt sujtotta. A módozatot illetőleg szóló azt tartja, hogy az összes szolgálati ágak fizetésének rendezése tekintetében egy egységes és rendszeres terv volna előre megállapitandó s az előre meghatározott sorrendben fokozatosan alulról felfelé és akkép volna végrehajtandó, hogy a legégetőbb bajokon legyen leghamarabb segitve.

Andrássy Manó gróf felszóltitására megjegyzi Wekerle miniszter, hogy az ügymenet egyszerüsitését maga is szükségesnek tartván, az irányban már meg is tette az előzetes intézkedéseket. Ami a tisztviselők javadalmazásának rendezését illeti, a kormány már kijelenté, hogy ezt saját részéről is sürgős szükségnek tartja, erre nézve már készült is a pénzügyi miniszteriumban munkálat. Meg kell azonban jegyeznie, hogy e mérték megállapitásának még mindig alul kell maradnia azon, amit hason-szolgálatokért magánvállalatok adathatnak; s hogy a tisztviselők helyzetének javitása nem csupán egyoldalu pénzügyi intézkedésekkel, hanem sok más kérdéssel is összefügg, nevezetesen a megélhetés olcsóbbá tételével.

Horánszky maga is azt hiszi, hogy a pénz drágulása nem fog soká tartani, de hogy nálunk oly hamar érezteti hatásait minden válság, a mely nyomában felmerül, annak egyik főoka az, hogy nálunk a pénz nem szaporodik, hanem állandóan stagnál.

—

— **A vádolt megyei urak.** —

Temesvár, okt. 20.

Temesmegye ma tartotta őszi közgyülését a tagok rendkivül nagy számu részvételével. A megyei közönség e szokatlan érdeklődése abban leli magyarázatát, hogy a megyei kormányzat vezetői ellen intézett hirlapi támadások tárgyában Deschan alispán által önmaga ellen kért vizsgálat eredménye a közgyülésen volt szóba hozandó. Molnár főispánt, akit küldöttség hivott meg a közgyülési terembe, megjelenésekor tüntető éljenzéssel fogadták. A napirend előtt Molnár Viktor főispán, tudomására hozza a közgyülésnek, hogy Reck Sándor volt susanoveczi körjegyző által közzétett támadások megvizsgálását a fegyelmi választmány befejezte. Ami a támadásoknak reá (a főispánra) vonathozó részét illeti, azokra reflektálni tiltja önérzete. Mert a mióta a főispáni széken ül, mindig a megye jóléte, a jog és az igazság lebegtek szemei előtt. Minden tény-kedéseért a felelősséget isten és az emberek előtt elvállalja. A főispán szavait a közgyülés kitörő éljenzéssel fogadta. Utána Vargics Imre képviselő szólalt fel, sujtó itéletet mondva a sajtó utján terjesztett valótlan kritikára. A szónok különösen kiemeli, hogy bizonyára általánosan jó benyomást tett miszerint a főispán nem a törvényre hivatkozott, mely szerint csak a miniszternek felelős, hanem önérzetére. A megye közönségének kötelessége ma ez önérzet jogosultságát dekretálni, mert meg kell végre szünni az olyan állapotnak, hogy szégyelni kell az embernek magát, hogy e megyébe való. Konstatálnunk kell — folytatja a szónok — hogy a megyei közigazgatás becsületessége, tisztasága tekintetében a megye kormányzata óriási haladást mutathat fel már is s ebben a főispánnak nagy része van. Ki kell mondani végre e helyütt, hogy itt mindenki meg van győződve, hogy ami a támadásokban felhozatott nem egyébb rágalomnál, inditványozza, hogy a főispánnak, ki a hozzá kötött várakozásnak megfelelt, a megyei közönség bizalma jegyzőkönyvileg megszavaztassék. Az inditvány viharos éljenzés közt határozottá emeltetvén, Molnár főispán kijelenti, hogy támadásokra el volt készülve azok részéről, kiknek magánérdekeit a törvények szigoru érvényesitésével érintette, köszöni a bizalom nyilvánulását és kijelenti, hogy jövőben is ugyanaz uton megmarad, csakis a jog, igazság és a vármegye érdekeinek megóvása fog szemei előtt lebegni. Mayer főjegyző felolvassa az alispán ellen saját kérelmére eszközölt vizsgálat eredményét. A fegyelmi választmány a Reck-féle hirlapi támadásokat tételről-tételre legbehatóbban megvizsgáltatván, azokban Deschán alispán ellen legcsekélyebb támpontot sem talált fegyelmi eljárásra; valamennyi vádnak teljesen légből kapott voltát nyolcz ivre terjedő jelentésében kimutatja.

Erre Deschan alispán felhatalmazást kér, hogy az illetékes forum felmentő itéletén tul most már ügyét sajtóbiróság elé is vihesse. Plausich Mátyás helyesli az alispán elhatározását s a meghatalmazást megadandónak véli, egyben inditványozza, mondja ki a közgyülés, hogy bizalommal tekint a sajtóper elé, melyben az igazság és jog érvényesülni fog. Több felszólalás után, melyekben az alispán iránt való bizalom és tiszta jellemének becsülése még olyan oldalról is kifejezést nyert, mely a választáskor ellene volt, Plausich inditványára éljenzéssel elfogadtatott.

—

— **Miniszteri rendelet.** —

Kolozsvár, okt. 20. (Saj. tud. táv.) Csáky miniszter elrendelte a naszódi főgymnázium igazgatójának, hogy jövőre a gymnáziumot ne nevezze se „görög katolikusnak“ se „románnak“ és értesitőjét ezentul magyarul adja ki, vagy pedig magyarul és románul, továbbá eltiltja az iskolai tanulók neveinek románositását.

—

— **Lonovics főispán lemondásáról.** —

Makó, okt. 20. (Saját tud. táv.) Lonovics csanádmegyei főispán lemondásának hire teljesen alaptalan.

—

— **Az elnök ellen.** —

Buenos-Ayres, okt. 20. (Saj. tud. táv.) Rendkivül népes meetinget tartottak, mely azt követelte, hogy Juarez Celmant, a köztársaság volt elnökét és hivait helyezzék vád alá az állampénzek tisztátalan kezelése miatt. Különben mindenütt teljes rend és nyugalom van.

—

— **A sztrájk.** —

—**Bécs**, okt. 20. (Saj. tud. táv.) A lóvasuti alkalmazottak sztrájkja még ma is tart. Azok, akik nem csatlakoztak a sztrájkhoz, teljes bért kapnak, daczára annak, hogy a forgalom szünetel.

—

— **Szoczialista gyülés** —

Ravenna, okt. 20. (Saj. tud. táv.) A ma egybegyült szoczialista kongresszuson 120 tag vett részt; kétszáz bizalmi nyilatkozat érkezett. Elhatározták, hogy felszólitják az olasz munkásokat 1891. május 1-jének megünneplésére továbbá, hogy az összes pártfrakczók részvétele mellett kongresszust tartanak, és hogy a választásoknál csak olyan pártokkal szövetkeznek, melyek a szoczialistákkal bizonyos összeköttetésben állanak.

Naptár.

Október 21. Kedd. Róm. kath. naptár: Orsolya. — Protestáns naptár: Vidor. — Görögorosz naptár (okt. 9.): Jakab. — A nap kél 6 óra 27, perczkor, nyugszik 5 óra 2 perczkor.

—

Időjárás.

Légnyomás: reggel 7 órakor 755.4 mm., délután 2 órakor 755.7 mm. *Hőmérsék:* reggel 7 órakor C° + 7.2, délután 2 órakor C° + 11.8. *Szél iránya és ereje:* reggel 7 órakor EN. 2. délután 2 órakor N. 3. — *Felhözet:* reggel borult, délután félborult. *Csapadék* az utóbbi 24 órában: 4 mm.

HIREK.

— **Virilisták névjegyzéke.** Ezennel közhirré tétetik, hogy Arad szab. kir. város törvényhatóságának igazoló választmánya, a törvényhatósági bizottságban 1891. évben üléssel és szavazattal biró legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékét f. évi október hó 20 és 21-ik napjain d. u. 3—5 óráig a városház földszinti kistermében tartandó nyilvános ülésen fogja összeállitani. Mindazok, kik az 1886. XXI. t.-cz. 26-ik §-nak kedvezményét igénybe venni kivánják, kötelesek az ülések tartama alatt az igazoló választmány előtt szóval vagy irásban jelentkezni és jogosult magukat igazolni. Aki nem jelentkezett vagy jogosultságát igazolni nem tudja, az adó kétszeres beszámitásától elesik. Aradon, 1890. október 16-án. — A bizottság naponta ülésez Varjassy József elnöklete alatt. Különösen figyelmeztetjük a jelentkezésekre azokat, kiknek joguk van adójukat kétszeresen számittatni, hogy e joguk elenyészik, ha nem jelentkeznek. Varjassy József, az igazoló választmány elnöke.

— **A szabadelvü pártértekezlet** meghivójának bekisérését tegnap nehány sajtóhiba teljesen kiforgatta értelméből; a végpaszszus ugyanis igy olvasandó: „. . a nagyválasztmány névsora évekkel ezelőtt állittatott össze, s ma már nem felel meg a tényleges viszonyoknak.

— **Lemondott szolgabiró.** Manndorff Géza báró, kisjenői szolgabiró, az állásáról lemondott magánügyei folytán. E lemondást Aradmegye 28-iki közgyülésének fogják bejelenteni s a megüresedett állást ugyancsak e közgyülésben töltik be.

— **Fábián főispán szalon-kabátja.** Az Aradon, ellenzéki részről hihetetlen buzgósággal, szörnyüséges hazafias sérelemmé felfujt esetet, a „Nemzet“ következő mulatságos sorokban adja elő:

Nevezetes szerepe volt az aradi napok után ennek a kabátnak, vagy egy hétig a szabadelvü klubban. Egy este arczából kikelve ront lapunk szerkesztőjének Mikszáth Kálmán:

— Hát már ez csak nem marad szó nélkül nálatok sem?

— Micsoda?

— Ez az aradi főispán, aki megtette velünk azt a szégyent, hogy szürke kabátban ment az aradi vértanuk miséjére. Én holnapra leölöm ezt az embert. Aztán lássad, fel birod-e támasztani?

— Ha ugy történt, biz én nem bajlódom a támasztgatásával. De bizonyos vagy benne?

— Egészen bizonyos. Legalább tizen mondták már nekem.

— Te, Kálmán! Ismered te Fábián főispánt?

— Már hogyan ismerném? Soha sem jár a klubba. De az egészen mindegy. Ilyen tapintatlanságot, ily sértő dolgot a nemzeti kegyelet iránt, még akkor sem bocsájtanék meg neki, ha Radó Kálmán, vagy Szmrecsányi György volna is.

— Pedig láthattad volna már akárhányszor közöttünk, ismerned is kell, beszéltél is vele bizonyosan már többször is, de nem emlékszel reá.

— Mit bánom én? Ezért a dologért lakolnia kell.

— Én meg azt mondom, hogy az egészből egy szó sem igaz. Fábián fekete kabátban volt. De lásd ennek a Fábiánnak olyan kinézése van, mint ahogy egy öreg akadémikus fiához illik. Nem tünik fel senkinek. Olyan az arcza, olyan a viselkedése, mint akár száz más emberfiának Még maguk az aradiak is összetévezhetik akármelyik kiállitójukkal. A megjelenése is csak afféle pennán nevelt emberre vall. Szóval szerény külsejü ember, a kiben a vidékiek nem is keresik az aradi főispánt. Meglehet, valaki mást mutattak nekik, aki szürke kabátban volt. Meglásd, valami ellenzéki fogás lesz ez is. Mert soha sem tudhatja az ember, melyik az.

— Jó! Adok neki még huszonnégy órát.

Ekkor jött oda Wasmer Adolf bátyánk. Mikszáth rögtön reá mordult:

— Felelj nekem Adolf bácsi, milyen kabátban volt Fábián az aradi misén?

— Abban a fekete kabátban, amiben a felség születésnapján szokott templomba menni.

Ezt meghallotta Szél Ákos is és oda jött Fábián mellett tanuskodni.

— Nem hiszek nektek. Ti érdekeltek vagytok. Egyiteknek a fele családja, masiktoknak a fele vasutja Aradmegyéhez tartozik. De még várok egy pár napig.

A csengelei pusztán, a hova a szegediek friss levegőre, no meg egy kis két órát tartó lakomára és jó aradi borra vitték ki a vendégeiket, nagyon vigan volt a társaság. Mikszáth Pálffy polgármester mellett ült. Egyszer csak átkiált a vele szemben ülőhöz:

— Mégis csak kár lett volna azért az emberért!

— Melyikért?

— Akit meg akartam ölni — a szürke kabátja miatt. Most mondja a polgármester, hogy az aradi misén Fábián mellett állt és biztosan tudja, hogy fekete kabát volt rajta.

— Hát csak mégis nekem volt igazam?

— Barátom, — mondá Mikszáth — a vidékre kell jönni, hogy igazszineket lásson az ember.

Ez a Fábián főispán fekete kabátjának a historiája.

— **Egy állatorvos öngyilkossága.** Laubner Nándor volt városi állatorvos öngyilkosságot követett el. Laubner a városi tisztujitás alkalmával olyan betegségben feküdt a megyei közkórházban, melyből nem hitték, hogy kilábal s ennélfogva nem választották meg ujból. Ez nagy csapás volt Laubnerre mikor felgyógyult, mert csak 240 frt nyugdijat adhattak neki. Ettől kezdve buskomor lett és folyton az öngyilkosság eszméjével foglalkozott és ebbeli szándékát sokaknak elbeszélte. Vasárnap hazament és ott nejének és gyermekeinek azt mondta, hogy ma még meg fog halni. Neje nem hitt neki, mert már többször mondott ilyesmit. Laubner levest kért, azt megitta, bement a másik szobába s egy pohár vizet hozatott. Egy negyedóra mulva behivta nejét s azt mondta neki, hogy egy negyedóra mulva meg fog halni, mert strychnint vett be. Felesége nem hitt neki, hanem mikor látta, hogy férje arcza elváltozik, megijedt, kiszaladt és összehivta a szomszédokat. Mire vissza jöttek, Laubner borzasztó kinok között éppen végsőt lehelt. Öttvös Dániel orvos konstatálta a halált és hogy Laubner strychnint vett be és ez okozta halálát. Laubner nem hagyott hátra semmiféle irást. Haláláról családja a következő gyászjelentést adta ki:

Ozv. Laubner Nándorné szül. Rauchbauer Hermina saját, ugy gyermekei Irén és Angela, továbbá szülei, anyósa, sógor, sógornői, testvér és unokatestvérei, nemkülönben számos rokonok és jó barátok nevében fájdalomtelt szivvel tudatják Laubner Nándor, okleveles állatorvosnak, f. évi október 19-én, d. u. 1 órakor, életének 42-ik és házasságának 15-ik évében, rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült testemei folyó hó 20-án, d. u. 4 órakor lettek Adam-utcza 8. számu házból a helybeli közsirkertben örök nyugalomra téve. Az engesztelő gyászmise áldozat október hó 21-én d. e. 8 órakor fog a helybeli t. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutattatni. Béke poraira! Arad, 1890. október 20.

— **Visszaveendő pályamunkák.** A szegény tanulók egyesületének elnöksége ez uton is felhivja a pályamunkák szerzőit, hogy munkáikat vegyék át és pedig: A „sir a kis lány“ jeligéjü munka, mint mely a czélnak meg nem felelő, minden megjegyzés nélkül visszaadatik. A „kétszer ad, ki gyorsan ad“ jeligéjü munka szerzője felhivatik, hogy munkáját kiegészités végett vegye át. Ki kell pedig a munkát egészitenie azzal, hogy miként lehetne összehozni Aradon azt az 1000 családot, melytől a mü szerint a czél elérése függ. Ha ezt a kérdést kellőleg megoldja, akkor ki fogják adni neki a 2 arany pályadijat. A „sir a kis lány“ jeligéjü levelet elégették, mig a másik jeligés levelet visszatartják.

— **A korcsolyázó egyesületnek** tegnap délre hirdetett választmányi ülese délután 6 órakor tartatott meg Paris Gábor, Sartner Sándor, Vannay Gyula, Aknay Andor, Dániel Endre. Probst Mihály, Tedeschi Viktor és Boros Vida választmányi tagok jelenlétében. Egyetlen tárgy egy igazgatósági tagnak Bécsbe leendő kiküldetése volt, hogy ez az uj jégpálya mikénti létesitése iránt az ott már régen használatban levő ily természetü pályákról közvetlen tudomást szerezzen és megfelelő tanulmányokat tegyen. Az inditvány egyhangu helyeslással találkozott, s a felutazással Tedeschi Viktor igazgató bizatott meg, ki már szerdán utazik fel nevezett czélból Bécsbe.

— **Ifj Kristyóry Jánosné** urnőnél vasárnap a „Concordia“ egylet egy küldöttsége tisztelgett s diszes emlékalbumot nyujtott át. A küldöttséget Flam Lipót elnök vezette, tagjai voltak: Klein Ignácz alelnök, Pfneizl Ferencz, Vidulovits J., Keppich Zsigmond, Kilényi József, Lux M., Spida Száva és Angyal Gábor. A diszes albumot, melynek a zászlóanyát ünneplő szövege és kaligrafiája Angyal tollára vallanak, ugyanő nyujtotta át lelkes szavakkal a kellemesen meglepett Kristyórynénak ki is a tisztelet és ragaszkodás eme ujabb jele által mélyen meghatva, köszönte meg a váratlan kitüntetést. A küldöttséget Kristyórynő urnő ozsonnára hivta meg, melynél ifju Kristyóry Jánosnét Klein Ignácz köszöntötte fel.

— **Aradi kivádorlás.** Mint már emlitettük, valami népámitó azzal csalogatja az aradi szegényebb népet, hogy Bulgáriában ingyen-földet adnak nekik, ha kivándorolnak. Ez nem volt elég, most meg már a bukaresti vasut egy igazgatója járt Aradon és 40 munkást, mozdonyvezetőket és kalauzokat keresett. E keresés folytán sokan fordultak tegnap a hatósághoz, elbocsájtási bizonyitványért, azonban a város mindeniknek megtagadta az utlevél véleményezését egy miniszteri rendelet alapján. E miniszteri rendelet azt mondja, hogy a vagyontalan munkásoknak Romániába, Szerbiába vagy Bulgáriába való kivándorlását a város mindenáron nehezitse meg. Ezt meg is teszik és nagyon helyesen.

— **Egy szép beszéd.** Dessewffy Sándor csanádi püspöknek Makóra való bevonulása alkalmával, tudvalevőleg, este impozáns fáklyászenét adtak, midőn a püspököt Molnár Albert, polgári fiuiskolai igazgató, üdvözölte egy szép beszéddel, melyet kiküldött tudósitónk még az nap megküldött nekünk, de térszüke miatt nem közölhettük. Az érdemes igazgató beszédét, — mely Makón általános feltünést keltett, — itt adjuk a következőkben:

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur!

Makó város népének ritkán volt olyan ünnepe mint ma.

Ama hirre, hogy kegyelmes királyunk bölcsesége és jósága Méltóságodat nevezte ki a nagy történeti multu csanádi egyházmegye püspökévé, felujult emlékünkben ama lélekemelő jelenség, a mikor a Persa birodalom alapitója Cirus összehivta, a még idegen uralom alatt nyögő persákat egyik nap egy elvadult térségre s ott tövisbokrot irtatott ki velük; másik nap pedig egy viruló mezőre, hol gazdagon megvendégelvén, igy szólt hozzájuk: A tegnapi győzelmes munka multatokat, a mai lakoma jövőtöket ábrázolja, — ha velem tartva — a médok jármát lerázzátok.

Felujult emlékünkben ama megható pillanat, midőn Columbusnak a kétségbeesés kinjai közt vergődő hajós népe egy szép reggelen a szárazt megpillantva, örömittassan igy kiáltott fel: Föld! föld! föld!

Megcsendült fülünkben a Jordán vize fölött megnyilatkozott egekből a szent hajdankorban lehatolt s a megváltatás után esengő emberiséget megörvendeztető

---

mélhetem többé, hogy egy napon a nőm lesz, ugy legalább semmi sem tiltja meg nekem, hogy mindig szeressem.

Aztán elmegy; könyes szemeivel alig lát.

Gillette visszatér anyjához, aki mosolyogva fogadja őt, és nem veszi észre a fiatal leány halványságát, nem látja annak kisirt szemeit.

— Boldog vagy gyermekem.

— Oh! igen anyám, nagyon boldog!

— Nagyon szerelmesnek látszik benned lenni.

— És én anyám annyira szeretem őt!

— Akkor minél előbb összeházasitunk, annál jobb lesz, ugy-e leányom?

— Igen anyám!

Ezzel Gillette hamar lenézett a könyvre, nehogy anyja meglássa fájdalmas tekintetét.

II.

Chautegrelet körül.

Marescot és Bagatel ismét nyertek két heti időt, hogy a Virginie gyilkosát felfedezhessék. Hanem a két hét letelte után vissza kelle térniök Párisba, ha nem tudták ez ügyet tisztába hozni.

Bagatel tehát Renandièrenél maradt, mint komornyik Marescot pedig ismét elment Chautegreletba és ügyességével ott ujra barátságos fogadtatásban részesült. Ujra vadorzással töltötte idejét Mire-à-Mort társaságában. Egyszer tetten is csipette magát Jean-Jeannal, aki őt bekisérte. Természetesen a rendőrség azonnal szabadon bocsátotta, mikor ráismertek és mikor előadta, hogy az is csak azért történt, hogy a Chautegrelet malom lakói annál jobban bizzanak benne, és ö igy talán könnyebben jut a titokzatos gyilkosság tettesének felfedezéséhez.

Visszatérve a malomba, ott diadallal fogadták. Heugnené, aki eddig bizalmatlan szemekkel tekintett reá, most egészen megnyugodott, mert biztosnak hitte, hogy Marescot csakugyan az, a minek kiadja magát.

— És most. — gondolta magában a titkos rendőr — ha te, vagy férjed bemocskoltátok kezeiteket a Virginie vérével, vigyázzatok jól magatokra . . . Én nem alszom többé.

A nap többi részét ivással és énekkel töltötték.

Heugnené most csakugyan annyira biztosnak érezte magát, hogy elérkezettnek látta az időt, kincsének felásására.

Több estén át elment ama helyre, a hol az erdőben egy cserfa alatt elásta rongyba kötve a tiz darab száz frankos bankjegyet. Hanem ahányszor oda ment, mindig elhagyta bátorsága; egyszer a férje énekét hallotta messziről, máskor Jean-Jean ment el ugyanott és ö csak gyors elrejtéssel háritotta el magától a veszélyt.

Végre mégis sikerül és ő szivdobogva hozza haza kincsét.

Egyedül van s igy megnézheti a sóvárogva várt bankjegyeket, amelyeket a nedves idö teljesen eláztatott.

Aztán egyenként megszáritja öket a tüzhelynél.

Egy negyed óra mulva bevégezte munkáját; aztán rakosgatja, szétszedi és nem tud eléggé gyönyörködni bennök, és szép nevekkel illeti a bankjegyeket.

Egyszerre lépteket hall. Férje tér haza.

Ennek aztán elmondja, milyen jó volna, ha nagyobb összeget tudnának találni és tervezgetnek, mit csinálnának abból.

Mire-à-Mort ugyan azt mondja, hogy a talált pénzt is vissza kell adni, hanem Heugnené oly szép jövőt fest előtte, hogy végre a vadorzó is meg van győződve arról, hogy a talált pénz annak a tulajdona, akit a szerencse kiszemelt találónak.

(Folytatása következik.)

ama mennyei szózat: Ez az én szerelmes fiam!

Es a midőn most Méltóságodat szerény falaink között ünnepelhetjük, a Méltóságod birása, látása, az örvendő Jeruzsálem népének émez örömkiáltását adja ajakunkra, amit egyik diadalkapunk felirása is hirdet: Áldott aki jött az Urnak nevében.

Mert csakugyan az Urnak nevében jött az, aki keresés nélkül feltalálja a szivekhez vezető utat, mint napsugár a virágok kelyhét.

Csakugyan az Urnak nevében jött az, aki a mai türelmetlenségre hajló időkben, székfoglaló egyházi szónoklatában, ama magas helyről, honnan az ország legtávolabb részeibe is elhatól minden szó, — a felekezeties korlátokon kivül áradó nemes szeretetet prédikálja.

Csakugyan az Urnak nevében jött az, aki midőn felemelkedik, nem azért szállong az éther karjain, hogy a fényes csillagok szomszédságában az Olympus ambróziáját és nektárját élvezze, hanem hogy a jótékonyság esőcseppjeit hullassa, azokra, kik lent alant a porban elaléltan csüggedeznek; akinek ihletett lelkében minden keleti gyöngynél értékesebb eme magasztos gondolat érlelődik meg: „A gények imái közt óhajtom elfoglalni püspöki székemet.“

Csakugyan az Urnak nevében jött az, aki azon hivatással telepszik meg hazánk délvidékének góczpontjában, hogy ott, a hol a hadverő Hunyady után nemsokára elnémult a magyar szó zenéje s idegen érzelmek dobogtatták a sziveket; ott, hol csak most kezd ismét ébredezni, szétáradni a hazafias szellem — megvetője, őrizö pásztora legyen a magyar kulturának.

Méltóságod nagynevü hivatali elődei és dicső ősei, véreztek és martyrhalált szenvedtek a keresztény vallás és haza védelmében. Méltóságodat arra szemelte ki a gondviselés, hogy éljen és munkáljon szeretett nemzete érdekében.

Valóban hazánk jó szelleme forditotta kormányunk figyelmét Méltóságod felé, kiben, a midőn megtalálták a szó legnemesebb érteimében vett ama férfiut, kit a pogány bölcs hajdan lámpával is hiába keresett; és felelték hivatásszerü apostolát a magyarság szent ügyének, — ugyanakkor azon hálatartozás is vezette elhatározásukat, a melylyel a nemzet a Dessewffyeknek adós. — Polykrátesi szerencse kellett hozzá, kihalászni a széles tengerből a valódi kincset, minthogy az irás szavai szerint: Sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.

Azok a külsőségek, melyekkel szivünk örömét jelezni igyekszünk, mind csak halovány és gyarló kifejezései az egész lényünket átható érzelmeknek. Utinam oculos in pectora posses inserere! Vajha szemeiddel keblünkbe birnál behatolni! mondja Ovidiussal Phaeton atyja és mondjuk mi is, mert e fáklyalángok, melyek kezeinkben lobognak, azok a mécsecskék, melyek házainkat, utczáinkat ma bevilágitják, mind csak gyenge foszlányai a szeretet azon olthatatlan tüzének, mely lelkünkben izzik.

A mely tüz, ha nem is képesit bennünket az első apostolok csudaerejü nyelvén beszélni, de azt elmondhatjuk, hogy főtörekvésünk leend mindenha, Méltóságod magas rokonszenvét kiérdemelni s azon igyekezni, hogy Méltóságodnak városunkra gondolni s köztünk tartózkodni sohase legyen kellemetlen; mert mi a hazafiui gondokat kipihenni vágyó feje alá szivünket helyezzük mindig vánkosul. — Azt is elmondhatjuk, hogy nincsen lelkünknek hőbb könyörgése, nincs esdőbb imája mint, hogy Méltóságodat azon magasztos tervek megvalósitására, melyek reá várakoznak, melyeket maga elé czélul tüzött, — a magyarok Istene segélje és tartsa meg!

Leirhatatlan a hatás, a mit e remek beszéd előidézett. Egy-egy passzusánál a lelkesedés, az éljenzés oly óriási mérveket öltött, amilyet még ritkán hallottak Makón.

— **Halálozás.** A következő gyászjelentést vettük, mely az elterjedt Mayer család veszteségét jelenti: Mélyen szomorodott szivvel jelentjük a szeretett felejthetetlen hitves, jó anya, nagyanya, anyós, nővér és sógornő Mayer Samuné szül. Fischer Leonórának élete 63-ik, boldog házassága 42-ik évében, f. hó 19-én, éjjeli fél 12 órakor történt gyászos elhunyát. A megboldogult hült tetemei f. hó 21-én, d. u. 3 órakor fognak a Széchenyi-utcza 4. sz. házból a helybeli izr. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Áldás emlékére! Arad, 1890. október 20. Mayer Samu mint férj. Rozália férjezett Manheim, Málcsi férjezett Diexner. Katarina férjezett Deutsch, Aranka férjezett Fürth, Mariska férjezett König, Miksa, Gyula gyermekei. Mayer Miksáné született Fischer Sarolta, Mayer Gyuláné született Schlesinger Gizella, menyei. Fürth Vilmos Versecz, König Armin dr. Versecz, Deixner Lipót N.-Becskerek, Deutsch Móritz Arad, Manheim Pál Arad, vejei. Fürth Béla, Fürth Oszkár, Fürth Ilona, König Pista, König Béla, Deixner Róza, Deixner Géza, Deutsch Vilmos, Deutsch Oszkár, Manheim Janka férjezett Rheinfeld Zsigm., Manheim Helén, Manheim Aranka, Manheim Ignácz, mint unokái. Rosner Babetta, testvére, Rosner J., Weisz Bernát, sógorai. Özv. Fischer Fülöpné, özv. Fischer Manóné, özv. Fischer Jakabné, Weisz Bernátné, sógornői.

— **A vértanuszobor kis gipszmintáját,** mely a szobrot egészben feltünteti a Hungáriával együtt, Zala megküldte a városnak. A gipszmintát a kamarási hivatalban helyezték el, levéve róla a Hungáriát, mely a tanácsteremben áll.

— **Kihalt kiállitás.** A kiállitás környéke teljesen kihalt, de annál lázasabb a munka a csarnokok falain belül, hol erősen csomagolnak, mert vásárt nem rendeztek, miután nem akadtak vevők. Igen sok kiállitó vitette már el tárgyait. A vidéki kiállitók portékáját az elnökség küldi haza, mert másként nem vállal értök felelősséget.

— **A keményitő-gyár.** Mint emlitettük, a kiküldött bizottság nem véleményezte a Rosenthal-féle keményitő-gyár üzembe helyezését s Rosenthal Jakab ennek daczára üzembe helyezte azt, mire a bizottság azzal a jelentéssel terjesztette be a tanácshoz, hogy ők életbiztonság tekintetében nem állanak jót; ha a gyárban dolgoznak, olyan rossz karban van a gyár. Most hát a tanács fog határozni szombaton a gyár bezárása felett.

— **Helyes rendőri intézkedés.** A főkapitányság a Forray-, rövid- és Zrinyi-utczák lakóit kellemes meglepetésben részesitette azon intézkedése által, hogy a rövid-utczába egy rendőrt állitott fel, aki a már évek óta ott gyakorlott botrányos eljárásoknak, mely nemcsak a közerkölcsiség és közszemérmet sértette, de a közegészségre is hátrányosan hatott, véget vetett. Eddig évek hosszu során át hiába kéretett beadványok, panaszok és hirlapi felszólamlások utján a botrányos állapotok megszüntetése ellen orvoslás. — Nagyon égető szükség van hasonló intézkedésre a Maros-utczában is, hol a legundokabb jeleneteket kénytelenek a lakók egész napon át végig nézni.

— **Veszedelmes örült.** M. M. sarkadhalász-utcza 30. szám alatt lakó kereskedőn veszedelmes módon tört ki az elmebetegség. Megöléssel fenyegette a gyermekeket az uczán, odahaza is veszélyes fenyegetéseket követett el. A hatóságnak tudomására esett a dolog és kiküldte Green Nándor rendőrségi tisztet és Öttvös Dániel orvost, akik az aradmegyei közkórház megfigyelő osztályába vitették a szerencsétlent.

— **A szeszforgalom** nagymérvü pangását jelenti az, hogy a Neuman testvérek két óriási szesztartót készittetnek, nem akarván a gyártmányt a mai rossz időkben elveszitení. A két óriási tartány, egyenkint 2000 hektoliterre számitva, a gyári bemenettel szemben, a vasuti sineken tul fog felállittatni. Már megtartották a helyszini tárgyalást és a kiküldött bizottság véleményezi az engedély kiadását.

— **Egy szökött katona kalandjai.** Egy közbecsülésben álló szegedi család fiának, A. S.-nak furcsa kalandjai foglalkoztatják most a szegedi rendőrséget. A. S. az aradi 33. gyalogezred közvitéze, le akarta már rázni a katonai élet nyügét s egy szép napon szögre akasztva a bornyut, Aradon, nyakába vette a világot. Több napi odysszea után, elvetődött Kistelekre. Beállitott egyenesen a csendőrökhöz s fölszólitott egy csendőrt, hogy kisérje őt a községben, katonaság jön majd Kistelekre s a csapat elszállásolásával ő van megbizva. A csendőr kötélnek állott s A. S. bejárta a falut, megvendégeltette magát mindenütt, mikor delet harangoztak, beállitott Varga plébánoshoz s tudtára adta a templomból hazatérő plébánosnak, hogy holnap Kerczek Krisztián, a 33. gyalogezred ezredese Kistelekre érkezik s szeretné, ha a parochiában szállásolná el. A vendégszerető plébános örömmel igérte meg, hogy szivesen fogadja az ezredest s az ál-szállásmestert azonnal ott marasztotta ebédre. A. S. pompásan megebédelt, ivott a legfinomabb borokból, koczczintott a derék plébánossal, aztán még nehány szivart füstölt s a délutáni létánia előtt odábállott. A szökött katonát most a szegedi rendőrség keresi.

— **Utóállitást** tartottak tegnap az aradi várban. Elővezettek a város részéről 7 hadkötelest, kik közül kettő bevált, ötöt pedig visszahelyeztek.

— **Elveszett pénz.** Asbóth Gyula pankotai borkereskedő megbizottja Császár Károly elvesztett a körösvölgyi vasut vonatán egy felvágott levelet, melyben 1150 frt volt. A levélboritékon ez állt: „Julius Asbóth Pankota.“ A pénz állott 5 darab százasból, 10 darab ötvenesből és 15 darab 10 frtos bankóból. A becsületes megtaláló 50 frtot kap, ha az összeget Asbóthnak vagy megbizottjának átszolgáltatja.

— **VI-ik kimutatás.** Az aradi ev. ref. egyház részére beszerzendő orgona költségeihez kegyes adományaikkal hozzájárultak: 1. Bakonyi Károly gyüjtőivén: Stern Fülöp 1 frt, Kristoffy István 1 frt, Kopp János 30 kr, Trőszter M. 1 frt, N. N. 30 kr, Szilárd Győző 50 kr, Kocz Károly csendőrfőhadnagy 1 frt, Kärger József 1 frt, Rosenthal Károly csendőrszázados 1 frt, összesen 7 frt 10 kr. 2. Szentes várostól 9 frt 59 kr, Bondár Gábor 1 frt 30 kr, Czudar János 1 frt, összesen 11 frt 89 kr. 3. Csapó Mihály ivén: Csapó Mihály 1 frt, Sándor Mihály 1 frt, összesen 2 frt. 4. Maty Jánosné urnő ivén: Matyó Jánosné 1 frt, Zolnay Julia 1 frt, Erdélyi Lidia 1 frt, Molnár József 40 kr, özv. Barcza Abelné 50 kr, Horvátné 30 kr, Dokolics Mária Szimán Erzsébet 30 kr, Nóránt István 1 frt, Varga Lajos 1 frt, Lengyel és Barta 50 kr, Pécskán Illés tizedes 50 kr, Dobsa Ferencz 1 frt, Biró Istvánné 1 frt, Czövek István 50 kr, összesen 12 frt 40 kr. 5. Fekete Károly gyüjtőivén: özv. Oláh Istvánné 1 frt, Feketéné Oláh Ilona 1 frt, Fekete Károly 2 frt, Szalay István 50 kr, Cseke Ferencz 50 kr, Sándor István 50 kr, Jakabné Molnár Lidi 50 kr, Szontagh Gyuláné 1 frt, Popovics 20 kr, Novik István 30 kr, Szmikál János 30 kr. Szontagh Vilma 30 kr., N. N. 50 kr., Hamburger Anna 1 frt, N. N. 1 frt, Szontagh Ilka 20 kr., Szontagh Gusztáv 20 kr., Koromkai Ida 80 kr., összesen 11 frt 80 kr. 6. Juhász István gyüjtőivén: Juhász István 50 kr., Szántay Lajos 1 frt, N. N. 10 kr., Bibarcz Miska 10 kr., Reisz Ottó 10 kr., Schmidt Lajos 10 kr., Jiraszek Ferencz 20 kr., Czeiler József 10 kr., Czeiler Lajos 10 kr., ifj. Szántai Lajos 10 kr., Szántai Erzsike 10 kr, Jiraszek Irénke 5 kr., Jiraszek Jolánka 5 kr., Reisz Etelka 5 kr., Reisz Jolánka 5 kr., Porczán Jani 10 kr., Morgenstern Gyula 30 kr., Sztanity György 10 kr., Varga József 20 kr., Nagy Lajos 30 kr., Horváth Józsi 10 kr., Berán Antal 20 kr, Koncsek Ambrus 10 kr., összesen 4 frt 10 kr. Perselyből 3 frt 80 kr. Ezen kimutatás összege 59 frt 09 kr., eddig kimutatva lett 682 frt 92 kr. Főösszeg 736 frt. Fogadják a nemesszivü adakozók hálás köszönetünket. Arad, 1890. október 19-én. Az Egyháztanács nevében Kriván János, gondnok.

— **Hunyadmegyei hirek.** Szathmáry György miniszteri tanácsossá kineveztetvén, képviselői állásáról lemondott. Vasárnap, e hó 19-én Déván bucsuzott el választóitól. — Nopcsa Elek, báró hunyadmegyei nagybirtokos hasonnevü fiát, a Teréziánum növendékét, ő Felsége kir. apródd á nevezte ki. — Szilveszter Domokos, vizaknai lelkész, e hó 14-én Szász Domokos erdélyi ref. püspök elnöklete utján szászvárosi első pappá lépett elő. — A Szászváros on állomásozó 64. sorezred zenekara Bihoy ezredes engedelmével minden szombaton közremüködik Déván, Kömley zzinigazgató operett-előadásain. A szinház látogatottsága mindazáltal gyér. — Körösbányán, e hó 12-én Szász Domokos püspök szentelte fel a ref. község uj templomát. A felszentelést közebéd követte és este bál volt. — Eljegyzések. Hankó Gyula államvasuti mérnök Piskin és Domán Jolán k. a.; Firtos Ferencz szászvárosi tornatanár és Radnóti Etelka k. a. jegyesek — A honvédelmi miniszter leiratilag felhivta a megyét, hogy Déván laktanyát épitsen 1891. október elsejéig. E czélból azonban kölcsönt kellene felvenni. A kormánynak e czélra nincsen pénze, de kész évenkint 2700 forintnyi lakbért fizetni. Déva városa az imént vett fel 10000 forintos kölcsönt összes ingatlanai lekötésével; a megye azonban pótadóval könnyen teremtheti elő a kölcsön törlesztésére szükséges összegeket.

— **Mindjárt észrevette.** A czigánysuhancz, aki különben arról nevezetes, hogy a harangozást legjobban érti az egész faluban kora reggel kimégy az erdőbe fát vágni. A nagy munkában elmerülve észre sem veszi, hogy dél van.

Egyszerre harangzugás üti meg a fülét. A falu egyetlen harangja kong, rendetlenül, fülsértően.

A czigány felüti fejét, valami diadalmas mosoly szélesiti ki az orczáját, s ilyenformán ad kifejezést kicsinyléseinek:

— Mindjárt tudtam, hogy nem én huzom.

— **Statisztika a vörhenyről.** Aradon október 11-étől 18-áig 14 bejelentett vörhenyeset fordult elő a gyermekek között. Október 1-jétől kezdve 27 bejelentett eset volt, de egyetlen egy sem lett halálos kimenetelü.

— **A szobor-alap** 75 frttal gyarapodott semmiből. Ugyanis Bérczy Alajos városi kamarás elárvereztette azokat a ládákat, melyekben a vértanu-szoborra letett koszoruk érkeztek, valamint azt a leplet, melylyel a szobor letakarva volt s ezek árából 75 frt jött be.

— **Ujoncz felülvizsgálatot** tartottak tegnap a megyeházán. Elővezettek 11 felülvizsgálatra rendelt ujonczot, kik közül 5 mint alkalmatlan, elbocsáttatott, 6 pedig mint kevésbé alkalmas, a póttartalékba helyeztetett.

— **Utonállás.** Plártyin Sándor barakonyi lakos Barakony község alatt utját állta Togyeris Vánti olcsai lakosnak és erővel elvett tőle 20 drb járlatlevelet. A rendőrség Plártyint letartóztatta.

— **Körözések.** Lapadát Iliana és Katona János buttyini téglaverők tolvajlás elkövetése után megszöktek. A buttyini kir. járásbiróság országszerte körözteti őket.

IRODALOM és MÜVÉSZET.

— **A „Magyar Háziasszony“** czimü, Budapesten megjelenő szépirodalmi társadalmi és háztartási hetilap szerkesztésében változás állott be. Palágyi Lajos, az eddigi szerkesztő, más elfoglaltsága miatt visszalépett s a lap kiadójának sikerült a „Magyar Háziasszony“ szerkesztésének vezetésére Bársony Istvánt, az ismert nevü irót megnyerni, aki mellett Szirmai Mór lesz a felelős szerkesztő. Bársony neve elég biztositék arra hogy a „Magyar Háziasszony“ ezentul jobb lesz mint valaha. Azért mi melegen ajánljuk ezt a kedvelt lapot a müvelt magyar közönség pártfogásába. Előfizetni lehet rá bármely naptól kezdve; előfizetési ára egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénz Budapestre küldendő a „Magyar Háziasszony“ kiadóhivatalának. (VII. Erzsébet-körut 7. sz.)

— **Vasquez-Molina grófnő hangversenye Aradon.** A m. kir. operaház egyik kiváló tagja, Vasquez-Molina grófnő, közelebb Aradon, Liedl Ferencz hegedümüvész társaságában hangversenyt ad. A grófnő müvészi renommója oly fokon áll, hogy a hangverseny ugy erkölcsi és anyagi sikerét biztosra vehetjük. Liedl Ferencz tanult és elsőrendü müvész és szintén nagy érdeklődésre méltó. — A hangverseny e hó végével tartatik meg, s már jegyekre előjegyezhetni ifj. Klein Mórkönyvkereskedésében.

— **Az aradi vértanuk emlékezete** czimmel 8 ivre terjedő s ötven képpel diszitett füzet jelent meg mint külön kiadás a „Képes Folyóirat“ (a „Vasárnapi Ujság füzetekben“) legujabb füzetéből, mely kizárólag az aradi vértanuk emlékezetének és az aradi ünnepélynek van szentelve. E füzet történeti közleményei s a 13 tábornok életrajza. Aradon, 1849. október 6-án jelen volt régi honvédektől s jelesen a vértanu tábornokok segédtisztjétől valók. A füzetben továbbá az aradi ünnepély alkalmára irt költemények vannak Dalmady Győzőtől, Palágyi Lajostól, Sántha Károlytól; részletes ismertetés a vértanuk emlékszobráról. Arad történeti és helyrajzi ismertetése Márki Sándortól, a világosi fegyverletételre vonatkozó közlemények, stb. A kivégzett 13 tábornoknak az emlékszobron lévő érem-arczképein kivül közli e füzet 1849-ben készült rajzok után is a tábornokok arczképeit, részint ifjabbkori arczképeiket is, az illetők családjainak birtokában levő eredeti festmények után, A Zala György által készitett aradi emlékszobornak összes részletei hü képekben vannak feltüntetve; úgyszintén a leleplezési ünnepély, Arad városának történetileg és tájrajzilag nevezetesebb pontjai; a világosi kastély, hol a fegyverletétel aláiratott stb. — A füzet a Franklin-társulat kiadásában jelent meg, s ott és minden hazai könyvárusnál kap haló. Ára 30 kr.

— **Az ebéd illuziója.** Némi holdvilág és némi reménység föltétlenül szükséges az életben. A vastag reálizmustól csömört kap az ember s az élet küzdelme unottá válik, ha nem hempereghetünk meg valamennyi reménységben és illuzióban. Sőt még a napi eledellel is ugy vagyunk, hogy megrázkódunk tőle, ha nem tetszetősen, nem izlésesen, nem változatosan találják elénk. E részben még az egészségi tekinteteket sem szabad feledni. Bizonyára nagy szolgálatot tett a magyar közönségnek a szegedi „Endrényi Testvérek“ könyvkiadó czég, mikor a magyar főzés müvészetéről szerzett egy olyan kitünő könyvet adott ki, minő a „Szegedi Uj Szakácskönyv“, melyet Szekula Teréz asszony, az alföld leghiresebb magyar gazdasszonya irt és állitott össze. A könyv közel **1000** receptben adja közkézre hosszu évek során át gyüjtött tapasztalatait és mindenki által könnyen megérthető módon vezet be a szakácsság müvészetébe. A könyv leginkább a magyar középosztály és polgári családok szükségletéhez van alkalmazva főleg azigazi magyaros ételek elkészitésére van a legfőbb suly fektetve. Az ételek készitésmódján kivül számos utasitást és leirást nyujt, mire kell leginkább ügyelni a tápszerek beszerzésénél, mert sokszor nem is a szakácsnéban, hanem a rossz anyagban keresendő a hiába, ha rossz az étel. Számtalan elismerő nyilatkozat és levél áll már rendelkezésükre, amelyek a könyv jóságát dicsérik, s valóban nélkülözhetlen tanácsadó is minden háztartásban, mert jól és jót enni mindenütt szeretnek. Az év minden hónapjára évadszerinti étlapokat is tartalmaz a könyv, amely mindenkor kész tanácsadó arra a kényes és sok gondot okozó kérdésre: Mi legyen az ebéd? Az eddig tapasztalt érdeklődés azt engedi következtetni, hogy a „Szegedi Uj Szakácskönyv“ minden háztartásban megtalálja a maga helyét. Ara szines boritékn kemény kötésben 1 frt 50 kr, Szegedről posta-utalványon (Endrényi testvérek könyvkereskedése) megrendelve 1 forint 65 krajczár.

— **Miss Rovel,** regény, irta Cherbuliez Victor, forditotta Ambrus Zoltán, 2 kötet ára csinos, piros egész vászonkötésben 1 frt. — A Singer és Wolfner-féle Egyetemes Regénytár V. évfolyama alig nyerhetett volna méltóbb befejezést, mint épen Cherbuliez emlitett regényével, mely a vállalat V. évfolyamának 17—18 kötetét képezi. — A modern franczia irók egyik legkiválóbbikának rendkivül érdekes regénye. Cherbuliez, „Holdenis Meta“ czimü regényének, mely szintén az Egyetemes Regénytárban jelent meg méltó mása; csupa báj és szellem. — „Ferray Raymond abban hasonlitott a hegylakókhoz, hogy mivel őt is megcsalta az az asszony akit szeretett, ő is embergyülölővé vagy jobban mondva asszonygyülölővé vált s erősen feltette magában s esküdött rá, hogy az ő szivét ezután asszony meghóditani nem fogja.“ És mégis meghóditotta! — meghóditotta pedig Lady Rovel-nak a leánya Miss Meg. — Ez a regénynek egyszerü története, de a jelenetek és változatok oly sokaságával, a minővel csak ritkán találkozunk más regényekben. Az „Egyetemes Regénytár“, mely felváltva majd eredeti, majd külföldi regényeket hoz, de mindig csak a legelőkelőbb és legkiválóbb iróktól, a „Miss Rovel“-el fejezte be V. évfolyamát s a mint a kiadó bennünket értesit, a VI. évfolyamot ugyancsak a jelenkor talán legolvasottabb irójának Ohnet Györgynek uj regényével „A Pierre lelke“ czimüvel kezdi meg, ezt fogják követni: Mikszáth, Beniczkyné, P. Szathmáry K., Degré, Kazár, Továbbá Feuillet, Quida stb. legujabb müvei. — Ugy az egész vállalat mint pedig az egyes kötetek t melegen ajánljuk olvasóinknak. Egy-egy kötet ára piros vászon kötésben 50 kr. „Miss Rovel“ két kötetet képezvén ára 1 frt.

Közgazdaság.

Vegyes közlemények.

— **Az aradi kereskedelmi- és iparkamara** ezennel tudatja, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága által az 1891-ik évben szükséges épület- és müfák szállitása tárgyában közzétett pályázati hirdetmény, valamint az ajánlati minták a kamarai irodában a hivatalos órák alatt betekinthetők.

— **Felhivás.** Az aradi gazdasági egylet a nagyméltóságu földmivelésügyi m. kir. miniszteriumtól vett felhivás alapján ezennel felkéri a t. szőlőbirtokosokat, kik nagyobb, teljesen megbizható fajtiszta és jól kezelt európai, főleg csemege szőlőültetvényekkel birnak s eladó vesszőkészlettel rendelkeznek, hogy az egyes fajokból eladásra bocsátható vesszőkészleteiket fajtaminőség és mennyiség szerint, a termelési hely (posta és vasuti állomás) és az ezrenkénti eladási árak megjelölésével — az árakba a csomagolás és a vasuti állomáshoz szállitás költségeit is beleértve — a titkári hivatalnál (Arad, templom-utcza, Minorita bérépület I. em.) legkésőbb folyó évi október hó 28-ig jelentsék be.

Budapesti gabonatőzsde.

Október 20.

Amerika $^3/_4$ centtel magasabb, jó kinálat, élénk vételkedv, szilárdabb irányzat, 40,000 métermázsa forgalom, 5 krral magasabb árak.

Tavaszi buza 7.57—58; őszi buza 7.86—88 kukoricza 5.94—5.96; zab 7.00—02; 1891. évi repcze 13.25—50.

Szeszüzlet.

Október 20.

B. Szesz: Készáru nagyban 52.—; kicsinyben 52.50; hordó nélkül, per 100 l. %, beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és érték-tőzsdén.

Budapest, 1890 október 20.

Magyar aranyjáradék 4%	101.15
„ papirjáradék 5%	99.10
„ vasuti kölcsön	—.—
„ keleti vasuti államkötvény, I. kibocs.	—.—
„ „ „ „ II. „	—.—
„ „ „ „ III. „	111.25
„ földtehermentési kötvény	—.—
„ „ „ záradékkal	—.—
Temes-bánáti földtehermentesitési kötvény	—.—
„ „ földtehermentesitési kötvény záradékkal	—.—
Erdélyi földtehermentesitési kötvény	—.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	104.—
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	—.—
„ nyereménysorsjegy-kölcsön	137.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	127.—
Osztrák járadék papirban	87.75
„ „ ezüstben	88.—
„ „ aranyban	107.—
1860-iki államsorsjegyek	137.50
Osztrák-magyar bankrészvény	980.—
Magyar hitelbank-részvény	350.—
Osztrák hitelintézet-részvény	30 .20
Ezüst	—.—
Cs. és kir. arany	5.40
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.07
Német birodalmi márka	56.50
London	114.70
20 márkás arany	11.29

Aradvárosi szinház.

Évadbérlet 22. sz. — Havi bérlet 16. sz.

Kedden, 1890 október 21-én:

A nagy GALEOTTO.

Uj dráma 3 felvonásban. Irta: José Fhegaray, spanyol eredetiből forditotta: Pattay Károly.

SZEMÉLYEK:

Don Julian — — — — — — Szakács.
Theodora — — — — — Angyal Ilus
Don Severo — — — — — — Rózsa
Donna Mercedes — — — — Bácsné
Pepito — — — — — — Tapolczai
Ernesto — — — — — — Péchy
Ruedo — — — — — — Palotai
Szolga, Juliannál — — — — Körmendi
Szolga, Ernestónál — — — — Czakó

Kezdete 7 órakor.

HELYÁRAK:

Kettős nagypáholy, földszinten vagy az első emeleten	7 frt	— kr.
Páholy, földszinten vagy első emeleten	4 „	50 „
Kettős nagypáholy, második emeleten	5 „	— „
Páholy, második emeleten	3 „	— „
Támlásszék (földszinten) az 1-ső és 2-ik sorban	1 „	20 „
Támlásszék (földszinten) a 3-ik, 4-ik és 5-ik sorban	1 „	— „
Támlásszék (földszinten) a 6, 7, 8, 9, 10 és 11-ik sorban	— „	80 „
Zsölle (első emeleten) első sorban	1 „	20 „
Zsölle (első emeleten) 2. és 3-ik sorban	1 „	— „
Zsölle (első emeleten) 4, 5, 6-ik sorban	— „	70 „
Erkélyülés (2-ik emeleten) 1-ső sorban	— „	80 „
Erkélyülés (2-ik emeleten) 2, 3. sorban	— „	60 „
Erkélyülés (2-ik emeleten) 4, 5. sorban	— „	50 „
Zártszék (3-ik emeleten) 1. sor középen	— „	50 „
Zártszék (3-ik emeleten) középen többi sor és oldalt minden sorban	— „	40 „
Karzatülés, középen az 5 első sorban	— „	30 „
Karzatülés, középen a többi sorban és oldalt	— „	20 „

Felelős szerkesztő: **Vásárhelyi Béla.**

VASUTI VONATOK MENETRENDJE.

Aradról—Budapestre.

Állomások	Személy vonat	Gyorsvonat	Személy-vonat	Vegyes-vonat	Vegyes-vonat
Arad indul	12.10 d. u.	7.45 reg.	9.05 este	6.46 reg.	5.22 d. u.
Kurtics „	12.37 „	8.10 „	9.36 „	7.25 „	6.03 este
Csaba „	1.54 „	9.14 „	11.05 éjjel	8.51 d. e.	7.51 „
Szolnok „	4.47 „	11.51 „	2.25 reg.	érkezik	érkezik
Budapest érkezik	7.45 este	1.55 d. u.	5.50 „	—	—
Bécs d. v. t. „	6.05 reg.	7.— este	1.40 d. u.	—	

Budapestről—Aradra.

Állomások	Személy-vonat	Gyorsvonat	Személy-vonat	Vegyes-vonat	Vegyes-vonat
Bécs d. v. t. indul	11.— éjjel	8.— reg.	3.25 d. u.	—	—
Budapest „	8.15 reg.	2.— d. u.	9.40 este	—	—
Szolnok „	11.18 d. e.	4.20 „	1.02 éjjel	—	—
Csaba „	2.18 d. u.	6.47 este	3.55 reg.	4.40 reg.	4.03 d. u.
Kurtics „	3.23 „	7.46 „	5.01 „	6.11 „	6.12 este
Arad érkezik	3.50 „	8.10 „	5.27 „	6.45 „	6.45 „

Aradról—Gyfehérvárra és vissza.

Allomások	Személy-vonat	Személy-vonat	Vegy. vonat	Állomások	Személy-vonat	Személy-vonat	Vegy vonat
Arad ind.	4.10 du.	5.50 reg.	2.20 du	*Predeál ind.*	9.12 éj.	9.12 éj.	—
Gyorok „	4.46 „	6.23 „	3.05 „	*Brassó* „	10.32 „	4.— reg.	—
Paulis „	4.58 „	6.34 „	3.22 „	*Kolozsvár* „	11.02 „	8.30 d	—
Radna „	5.16 „	6.52 „	3.39 „	*Tövis* „	4.51 reg	12.59 d.u.	—
Soborsin „	6.33 „	8.20 d. e	érk.	Gyulafehérv. „	5.27 „	1.39 „	—
M-Illye „	7.38 est.	9.32 „	—	Piski „	7.10 „	3.37 „	—
Déva „	8.14 „	10.18 „	—	Déva „	7.26 „	3.53 „	—
Piski „	8.43 „	10.44 „	—	Maros-Illye „	8.10 „	4.43 „	—
Gyfehv. ér.	10.10 éj.	12.19 d.u.	—	Soborsin „	9.17 d.e.	5.56 „	—
Tövis „	10.44 „	12.58 „	—	Radna „	10.38 „	7.35 est	5.49 r.
Kolozsvár „	4.53 reg.	5.28 „	—	Paulis „	10.51 „	7.50 „	6.06 „
Brassó „	5.20 „	10.31 éj.	—	Gyorok „	11.03 „	8.03 „	6.24 „
Predeál „	6.46 „	6.45 reg.	—	Arad érkezik	11.38 „	8.38 „	7.66 „

Aradról—Temesvárra és vissza.

Állomások	Vegyes-vonat	Vegyes-vonat	Személy-vonat	Állomások	Vegyes-vonat	Vegyes vonat	Személy-vonat
Arad indul	6.41 reg.	12.20 d.u.	9 10 e.	Temesvár ind	5.25 este	12.53 d.u.	5 30 r.
Uj-Arad „	7.09 „	12.44 „	9 22 „	Orczifalva „	6.37 „	1.59 „	6 17 „
Németság „	7.31 „	1. 9 „	9 41 „	Vinga „	7.04 „	2.26 „	6 35 „
Vinga „	7.58 „	1.37 „	10 01 „	Németság „	7.25 „	2.43 „	6 51 „
Orczifalva „	8.14 „	1.54 „	10 14 „	Uj-Arad „	7.59 „	3.16 „	7 09 „
Temesvár é	9.08 „	2.53 „	10 58 „	Arad érk.	8.15 „	3.30 „	7 23 „

Aradról—Szegedre és vissza.

Állomások	Gyors v.	Szem. v.	Vegy. v.	Állomások	Gyors v.	Szem. v.	Vegy. v.
Arad ind.	6.50 reg.	4.— d.u.	—	*Bécs ind.*	8.25 d.e.	9.— d.e.	10, éj.
Szt.-Tamás „	7.12 „	4.25 „	—	*Budapest* „	1.40 d.u.	7.— este	7,45 reg.
Pécska „	7.26 „	4.42 „	—	*Szabadka* „	2.35 „	7.40 „	9.51 d.e.
Battonya „	7.49 „	5.11 „	—	Szeged „	5.10 „	3.— reg.	2,— d.u.
Tompa „	7.59 „	5.21 „	—	Szöreg „	5.21 „	3.16 „	2.32 „
Pereg „	8.07 „	5.31 „	4.32 reg.	K.-Zombor „	5.53 „	4.— „	3.20 „
M.-hegyes „	8.29 „	6.06 „	4.56 „	Makó „	6.10 „	4.40 „	4.— „
Cs.-Palota „	8.47 „	6.27 „	5.27 „	Apátfalva „	6.27 „	4.58 „	4.25 „
Nagylak „	9.01 „	6.50 „	5.55 „	Nagylak „	6.45 „	5.20 „	4.52 „
Apátfalva „	9.19 „	7.19 „	6.50 „	Cs.-Palota „	6.59 „	5.36 „	5.14 „
Makó „	9.37 „	7.50 „	7.08 „	M.-hegyes „	7.24 „	6.20 „	5.39 „
K.-Zombor „	9.49 „	8.08 „	8.— „	Pereg „	7.34 „	6.34 „	—
Szöreg „	10.20 „	8.48 „	8.15 „	Tompa „	7.42 „	6.44 „	—
Szeged érk.	10.30 d.e.	9.— este	—	Battonya „	7.53 „	6.58 „	—
Szabadka „	1.20 d.u.	—	—	Pécska „	8.16 „	7.29 „	—
Budapest „	2 19 „	7.20 reg.	—	Szt.-Tamás „	8.28 „	7.44 „	—
Bécs „	8.54 este	12.55 d.u.		Arad érk.	8.— este	8.10 „	—

Mezőhegyesről—Kétegyházára és vissza

Állomások	Vegy. v.	Vegy. v.	Állomások	Vegy. v.	Vegy. v.
Mezőhegyes indul	8.35 reg.	7.30 este	*Budapest indul*	9.40 este	8.15 reg.
Kamarásmajor „	8.43 „	7.41 „	Kétegyháza „	4.35 reg.	3.05 d. u.
Kovácsháza „	9.15 „	8.06 „	Bánkut „	4.52 „	3.23 „
Bánhegyes „	9.38 „	8.28 „	M.-Bodzás „	5.04 „	3.45 „
M.-Bodzás „	10.— „	8.49 „	Bánhegyes „	5.20 „	4.06 „
Bánkut „	10.15 „	9.03 „	Kovácsháza „	5. 6 „	4.30 „
Kétegyháza érkezik	10.35 „	9.20 „	Kamarásmajor „	5.58 „	4.53 „
Budapest „	7.45 „	5.50 reg.	Mezőhegyes érkezik	6.10 „	5.05 „

Aradról—Gurahonczra és vissza.

Állomások	Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.	Állomások	Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.
Budapest ind.	8.15 d. e.	9.40 este	—	Gurahoncz ind.	4,20 reg.	3,20 d. u.	12,30 d. u
Arad „	4.40 d. u.	6,30 reg.	3,— reg.	Almás-Alcsil „	4,39 „	3,41 „	12,56 „
Ötvenes „	4.57 „	6.50 „	3,25 „	Borossb.-B. „	5,16 „	4,16 „	1,43 „
Zimánd „	5,05 „	7,02 „	3,40 „	Repszeg „	5.35 „	4,41 „	2,11 „
Uj-Szt-Anna „	5.34 „	7.40 „	4.20 „	Bokszeg-Beél „	5,46 „	4,54 „	2,30 „
Kerek „	5.42 „	7.48 „	4,30 „	Borosjenő „	6,11 „	5,26 „	3,10 „
Világos „	5.58 „	8,04 „	4,55 „	Apatelek „	6,23 „	5,40 „	3,27 „
M.-Magyarád „	6.07 „	8.13 „	5,05 „	T.-Kurtakér „	6,38 „	5,59 „	3,52 „
Pankota „	6.24 „	8,30 „	5,30 „	Pankota „	7,04 „	6,35 „	4,35 „
T.-Kurtakér „	6.45 „	8.53 „	6,04 „	M.-Magyarád „	7,12 „	6,44 „	4,45 „
Apatelek „	6.57 „	9.08 „	6,25 „	Világos „	7,20 „	6,54 „	5,— „
Borosjenő „	7,08 „	9.22 „	6,55 „	Kerek „	7,32 „	7,12 „	5,20 „
Bokszeg-Beél „	7.31 „	9.49 „	7,30 „	Uj-Szt-Anna „	7,45 „	7,30 „	5,40 „
Repszeg „	7.43 „	10,01 „	7,44 „	Zimánd „	8,05 „	7,53 „	6,10 „
Borossb.-B. „	8,03 „	10.24 d. e.	8,20 d. e	Ötvenes „	8,13 „	8,02 „	6,20 „
Almás-Alcsil „	8.29 este	10.52 „	8,56 „	Arad érk.	8,30 „	8,23 este	6,45 „
Gurahoncz érk.	8.45 „	11.10 „	9,20 „	*Budapest* „	7,45 este	5,50 reg.	—

Uj-Szt.-Annáról—Kétegyházára és vissza

Állámások	Vegy. v.	Vegy. v	Állomások	Vegy. v.	Vegy. v.
Uj-Szt-Anna indul	8,— reg.	6,— este	*Budapest indul*	9.40 este	8.15 reg
Simánd „	8.31 „	6,29 „	Kétegyháza „	4.45 reg.	3,— d. u.
Kisjenő-Erdőhegy „	9,06 „	7.— „	Elek „	5,05 „	3,20 „
Sikló „	9,37 „	7.27 „	Ottlaka „	5,18 „	3,31 „
Ottlaka „	9,51 „	7.39 „	Sikló „	5,33 „	3.43 „
Elek „	10. 7 „	7.55 „	Kisjenő-Erdőhegy „	6,15 „	4.20 „
Kétegyháza érkezik	10,22 „	8,10 „	Simánd „	6,41 „	4,47 „
Budapest „	7,45 este	5.50 reg.	Uj-Szt-Anna érkezik	7,10 „	5,15 „

Borosjenőről—Csermőre és vissza

Állomások	Vegy. v.	Állomások	Vegy. v.
Arad indul	6.30 reg	Csermő indul	4,10 d. u
Borosjenő „	9,30 „	Borosjenő érkezik	5,10 „
Csermő érkezik	10,30 „	Arad „	8.23 este

AZ ARADI NYOMDATÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

Tudományos MÜVEK és FÜZETEK.

Mindennemü számlák és üzleti JELENTÉSEK.

Készittetnek és kaphatók: tanügyi-, egyházi-, kereskedelmi-, közjegyzői-, elöljárósági-, lottó- és dohányárudai stb nyomtatványok.

AZ ARADI KÖZLÖNY részére HIRDETÉSEK felvétetnek.

Költségvetések, szerződések és minden a könyvnyomdai szakba vágó munkák kivánatra postafordultával is eszközöltetnek.

Takarékpénztári könyvecskék és pénzlatéteti RÉSZVÉNYEK.

AZ ARADI NYOMDATÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJÁBAN készittetnek:

ÜZLETI ÁRJEGYZÉKEK és KÖRLEVELEK.

Könyvnyomdánk rendelkezik kitünő gépekkel, legdivatosabb betüfajokkal nemkülönben elegendő szakavatott munkaerővel.

Mindezeket a legjutányosabb árban kiállitjuk.

Könyvek bekötése egyszerü, keménykötésben, vászon vagy bőrkötésben és félkemény kötésben jutányos áron eszközöltetik.

Mindennemü táblázatos MUNKÁK.

FALRAGASZOK, ÉTLAPOK és RAGJEGYEK.

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

11359 | 1890. 705—1—3.

Hirdetmény.

Arad város területén a vörheny betegség 14 esetben lépvén fel, melyek közül 6, a különböző népiskola növendékekre esik, ennél fogva a t. polgármesteri hivatal 2272 | 890. számu határvonalával a vörheny járvány megállapitatott.

Ennélfogva a kapitányi hivatal, mint elsőfoku közegészségügyi hatóság részéről a tiszti főorvos ur javaslata alapján a következő óvintézkedések szigoru betartása rendeltetik el:

1. Az óvó eljárás sarkalatos pontját képezi a betegek és azok ápolóinak elkülönitése; ezen követelménynek érvényesitésére minden orvos hivatva van. Vörheny betegek látogatása tilos, a lakhelyiségek tisztán tartandók, szellözendők; a beteg által használt ruha- fehérnemü, butorzat elhurczolása megakadályozandó.

2. Olyan családból, melynél járvány beteg van, az iskolát egy gyermek sem látogathatja. A tanitók általában figyelmeztetendők, hogy az iskolából betegség miatt kimaradt növendékektől ujra belépők alkalmával orvosi igazolványt követeljenek.

3. Az iskolák gondos szellözését, tisztán tartását, a tanulók egészségi állapotát, a kerületi orvosok sürübb látogatás mellett ellenörizzék, az óvintézkedéseket, a fertőtlenitést előirják, érvényre hajtsák.

4. A mely családban ezen járványos betegség véget ért, vagy a melynél annak következtében halálozás jött elő, a lakhelyiségek, felszerelések, használt ágy, és más ruhanemüek alapos fertőtlenités alá vetendők, erre nézve a hatósági orvosok közben járásra utasitják.

5. Oly családnak gazdaságából, melynél a járványos betegség felmerült, a ragály elhurczolásának meggátolása végett annak megszüntéig tejet elárusitani nem szabad.

Aradon, 1890. év október 16-án.

Sarlot Domokos,
főkapitány.

17623 | 1890. 1—3

Felhivás.

A városi átirási dijról szóló 12091/317/890 sz. szabályrendelet 13, §-a értelmében felhivatik a város lakossága, miszerint ingatlan birtokváltozásokra vonatkozó mindennemü jogügyleteket az ügyletek keltétől számitott 8 nap alatt az adóügyi osztálynál a saját érdekében annál inkább bemutassa, mert ellen esetben a városi átirásidij hivatalból szerzendett adatok alapján fog kiszabatni.

Arad, 1890. október 11-én.

A városi tanács.

M. kir. államvasutak igazgatósága.

94012 | 90. sz. A IV.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága az 1891-ik évben összes vonalai részére szükséges aczél és vasnemüek, mozdonyhoz való aczélforcsövek, öntött tégely és martin aczélból készitett kerék talpak, tengelyek, mozdonykerék vázak, és hengerelt folytvasból készült tárcsakerék szállitását biztositani óhajtván áz iránt nyilvános pályázatot hirdet,

Az ajánlatok legkésőbb 1890. november hó 19-én beterjesztendők a bánatpénz pedig 1890. november 18-áig beküldendő.

A pályázatra vonatkozó részletesebb feltételek a szükségleti kimutatásokkal együtt, melyek egyszersmind ájánlati mintának használandók, ugy szintén az általános és különleges szállitási feltételek és rajzok a magy. kir. államvasutak anyag és leltár beszerzési szakosztályának (Budapesten, Andrásy-ut 75. sz.) megtekinthetök, vagy a megállapitott ár előzetes lefizetése mellett a budapesti nyomtatványtárnál posta utján is megszerezhetök, megjegyezvén hogy a különleges szállitási feltételekért 15 kr, az átalános feltételek pedig 25 kr fizetendő.

Budapest, 1890. évi október hóban.

Az igazgatóság.

11450 | kh. 890.

Hirdetmény.

A közegészség és körtisztaság érdekében s a kör légtisztaságának megóvása tekintetéből figyelmeztetik a közönség, miszerint az utczák, utak és nyilvános terek beszennyezésétől óvakodjék, mert aki ezen tilalom ellen vétene az 1876. t.-cz. 134 §-sába ütköző s a 7 §-a szerint minősülő közegészségügyi kihágást követ el s szigoru pénzbirsággal fizetés képtelenség esetén pedig letartóztatással fog megbüntettetni.

Arad szab. kir. város kapitányi hivatala, mint I. foku egészségügyi hatóság 1890. október 17.

Sarlot Domokos,
főkapitány.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

90.016 | 90 sz.-hoz.

Pályázati hirdetmény.

A magy. k.r. államvasutak igazgatósága az 1891. évben, esetleg 3 éven át szükséges kovácsszén, csepü, olaj, szurokfáklya, lenolaj kenöcze és rézgálicz szállitását biztositani óhajtván ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok **legkésőbb folyó év november hó 18-án déli 12 óráig** beterjesztendők, a bánatpénz pedig **folyó évi november hó 17-én déli 12 óráig** beküldendő.

A pályázatra vonatkozó részletezett feltételek, a mennyiségek, ugy szintén a különleges szállitási feltételek a m. kir. államvasutak anyag- és leltár beszerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 75) megtekinthetök, vagy a megállapitott ár előzetes lefizetése mellett a magy. kir. államvasutak budapesti nyomtatványtáránál posta utján is megrendelhetök megjegyezvén, hogy a különleges szállitási feltételekért 15 kr, az általános feltételekért pedig 25 kr fizetendő.

Budapest, 1890. október hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága.
(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Nyomatott az „Aradi nyomdatársaság“ nyomdájában.